

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

פרשת קורה

תשפ"א

גיליון מס' 541

על השולחן

הרב אברהם ישראל פרידמן

רק כשזה קורה, היצר נותן דרור לנפשו. העיניים - שבמחשבה שלוהו היו נצמדות לרצפה - משוטטות לכל עבר. רק כך יש פתח להתעסק ברע ולהשמיע דברים שאזוין לא הייתה שומעת אותם.

יישוב-הדעת, מאידך, הוא אחד הבלמים המשמעותיים ביותר לכל חטא ועוון.

ועוד רגע נשמע מהי הדרך לקנות אותו.

בדור הג'אנק-פוד, כשהכל מהיר ומוכן תוך 5 דקות, השלווה והמתנינות הברוכה הפכו מצרך נדיר. מצרך ששמור לגאונים כגון זה שחי ברחוב הזון-איש 5, וחיים כיום ברחוב ראב"ד או רשב"ם. רק שם תוכלו לאסוף שקים של יישוב-הדעת, כזו המגיעה מעולם האצילות.

לא פלא אפוא, שכל מי שנכנס בשערי מעונות-הקודש הללו חווה מין רטט של מורא. כאן מקיימים - הייטב מקיימים - "סוף מעשה במחשבה תחילה". כאן יש הרבה יותר בלמים מפני החטא.

כאן, מתקיימת הבחינה של "תלמיד חכם בחינת שבת". העולם הסואן נח מזעפו.

... 'מחר' הוא הדרך

לבלימה מן החטא. כי הוא

מגיע רק על בסיס של

חפזון וסחרור. כשאדם

מתון - הוא יצליח יותר

להתגבר ולבלום עצמו"

כשקורה "קפץ" ..

קפץ קנח ואמר למשה טלית שקלה תכלת מהו שתהא פטורה מן הציצית, אמר לו תייבת פציצית. אמר לו קנח טלית שקלה תכלת אין פוטרת עצמה, אך פעה חויטין פוטרות אותה. בית מלא ספרים מהו שיהא פטור מן הפזונה.. (במדבר רבה פרשת קורת סימן ג')

הסוד של מחלוקת קורה נעוץ ב"קפץ". אפשר להסעיר את הציבור ולדבר סברה ב"עבדי במשה" רק כאשר מפעילים מכונת-תעמולה מסחררת. עשן מערפל דעת וחושים. כשהכל נעשה בחיפזון ובהיסטריה שלא מותירה זמן למחשבה האם אל הנער הזה התפלנו.

הרי טענות-סרק נוסח "טלית שכולה תכלת" לא היינו שומעים במשא-ומתן שקול ומתון, אחרי מחשבה נינוחה. כל זה מתקבל אחרי שישנה אווירה לוחטת באוויר והשכל הקר - נאלם.

הפתרון של משה נמצא באמירה של: "בקר ויודע ה' אשר לו ואת הקדוש.. (טז, ג).

הוי-אומר: "תישנו על זה לילה". מחר, שמסך-העשן יורד, מתברר שאפשר לחשוב גם אחרת. ושהלהט הסית את הרוח לכיוונים לא נכונים.

בדיוק כמו אהרון שאומר לבני ישראל אחרי חטא העגל שחכו עם העגל ל: "מחר".

ה"חמצן" של יצר-הרע הוא ה"קפץ" - יצירת מצב של "פחזו כמייים". פזיוות. סחרור. להיטות מוגברת.

"מה שהעולם רחוקים מהשם יתברך ואינם מתקרבים אליו יתברך, הוא רק מחמת שאין להם ישוב הדעת, ואינם מיישבין עצמן. והעיקר - להשתדל לישוב עצמו היטב, מה התכלית מכל התאוות ומכל עניני העולם הזה, הן תאוות הנכנסות לגוף, הן תאוות שחוצ' לגוף, כגון כבוד, ואז בודאי ישוב אל ה'."

"אך דע, שעל ידי מרה שחורה אי אפשר להנהיג את המז כרצונו, ועל כן קשה לו לישב דעתו. רק על ידי השמחה יוכל להנהיג המז כרצונו, ויוכל לישב דעתו, כי שמחה הוא עולם החרות, בבחינת (ישעיה נ"ה): "כי בשמחה תצא", שעל ידי שמחה נעשין בן חורין ויוצאין מן הגלות ("ליקוטי מוהר"ן" תניינא - סימן י')

הפנקסו של החנך

דילחות הינוכיות אקטואליות

האמורא ששיחק

עם ילדיו

הגאון רבי יצחק זילברשטיין

חבר מועצת גדולי-התורה

דווקא בגלל שבני הדור שלנו נחלשו מאוד בענין זה, וכל דבר מוציא אותם משיקול דעתם, חלה עלינו החובה להתאמץ בכל דרך אפשרית על מנת לחזק את השליטה-העצמית שלנו, ולהגיע למצב שנוכל לעמוד איתנים וחסונים, בס"ד, מול נסיונות התקופה.

כי אדם עם כוחות נפש חזקים, יגלה פתאום שלמרות המועקות האישיות שלו יש לו די זמן להקדיש לילדיו, וגם להעניק להם את מלוא תשומת הלב הנדרשת כיום לבני הדור הצעיר. הוא יגלה פתאום שמצבו הנפשי הבנוי לתלפיות מח בר אותו אל הילדים, וגם בשעות הכי קשות שלו הוא יהיה מסוגל להשתתף במשחקיהם ולהאזין למצוקותיהם, ולהפריד לחלוטין בין הבעיות הטורדות אותו באופן אישי ובין החובה המוטלת עליו להיכנס אל תוך ליבם של ילדיו.

ת"ח אחד הביא לנו מקור על כך מהגמרא במסכת מועד קטן (כ"ח א') המספרת על צרותיו המרובות של רבה. הגמרא עורכת שם השוואה בין מצבו של רב חסדא ובין מה שעבר על רבה, ומספרת שרב חסדא חי 92 שנים, בעוד שרבה חי רק

40 שנה. ולא עוד, אלא רב חסדא עשה בחייו 60 חתונות לצאצאיו, ועל רבה עברו 60 מקרי שכול [מוות], ורש"י בכת"י מסביר שמתו הרבה מבניו ובני בניו. ועוד: אצל רב חסדא היתה הפרנסה כל כך בשפע שהאכילו סולת של חטיטים [מאכל משובח] לכלבים, והגמרא מציינת שבעלי החיים הללו לא היו אוכלים את המאכל הזה... (אולי בגלל שדרשו דברים טובים יותר והיו מפונקים).

ואילו אצל רבה הגישו לאנשים לחם משעורים (לחם לא משובח), ואעפ"כ גם המצרך הזה היה חסר... חייו במצב רוח נפול, ולא היה לו פנאי להשקיע בחינוך ילדיו ולהשתתף בכל מה שעובר עליהם.

לשם כך מצביע בפנינו הת"ח על גמרא נוספת ממנה אפשר ללמוד עד כמה רבה היה מחובר לילדיו, ומצא לעצמו את הזמן הדרוש אפילו כדי לשעשע אותם במשחקיהם.

הגמרא נמצאת במסכת שבת (קנ"ד ב'), שם מסופר שאביי פגש את רבה ביום השבת וראה 'דקא משפשף ליה לבריה אגבא דחמרא', ורבינו חננאל מסביר במקום כדאי לעיין שם שרבה היה משתעשע עם בנו באופן שהיה מעלה ומוריד אותו מעל החמור, דהיינו שהילד היה עושה מה שנקרא כיום 'מגלישה', ומתגלש מעל החמור, ורבה היה מחזיק אותו שלא ייפול... ויש לזכור עוד, שמלבד הצרות שפקדו את רבה, שגזלו ממנו מן הסתם - זמן רב, הוא היה גם ראש ישיבה, ומגיל 20 עד 40 כיהן כאחד ממרביצי התורה הגדולים בדורו. ואעפ"כ מצא את הפנאי לכל הנ"ל. כי קיומם של חיובי החינוך המוטלים עלינו בבית היהודי -

אינם תלויים כלל וכלל בזמן המוקצב לנו, אלא בהחדרת הענין אל הראש, ובידיעה המוקדמת עד כמה בני הבית נזקקים לנו, ולנוכחותנו בכל מאורע.

כשנדע ונבין זאת, נוכל גם ליישם את הדברים בפועל. אם האדם מבין שילדיו זקוקים לו, והם אינם יכולים להסתדר בלעדיו, ואם הוא לא ישתעשע עמם, הם עלולים לחפש להם מקורות שעשוע אחרים, הוא ימצא כבר את כל השעות הדרושות לו כדי להיות עם הילדים.

וכל זה תלוי גם ביכולת השליטה העצמית שלנו, שכל-כך חסרה כיום, לצערנו, אצל רבים רבים מבני הדור הזה, - האפוף בעצמו ביגונותיו ובמשבריו. אבל דא עקא; אולי כשנבין עד כמה בני הבית צריכים אותנו, ועד כמה אנחנו חסרים להם, זה עצמו יביא אותנו לשאיפה עזה להתחזק -

בענין השליטה העצמית, וחזוק כוחות הנפש שלנו. במקרה כזה, וכאשר הדבר יהיה חדור היטב במוחנו, לא נזדקק לעבור קורסים והתמחויות כדי ללמוד את כל הנ"ל. צורך השעה, וצרכי הבית המוטלים על כתפיו, יביאונו להכרה שהש"ת אינו מעמיד בנסיון את מי שאינו יכול לעמוד בו, וממילא נאזור עוז ותעצומות, ונהפוך לבעלי בטחון עצמי, ביודענו אל נכון שיש לנו די כוחות ואפשרויות כדי לעשות את כל מה שאנחנו מחויבים לעשות.

(מתוך: ביטאון 'קול ברמה' - גיליון 356, בעריכת ידידנו סופר הבית היהודי הרב צורן הי"ד)

תלמודא

חושג תלמודי אחד

"קדחי בי הילפי"

בשבוע שעבר הרחבנו בהגדרת 'סימן' שמחייב בהכרזה, שאין זה דין במוצא שחייב להכריז אלא סימן שהמאבד לא התייאש. הבאנו לכך מספר נפקא-מינות, ועתה נביא עוד אחת וניגע בנושא נוסף.

הגמרא (בבא מציעא כג, ב) מספרת על זפת שנמצאה במקום מסוים, לאחר שהעלתה עשבים מרוב שהייתה ישנה, ולכן יכול לקחתה. ובריטב"א הדגיש כי אין מדברים כאן רק על סימן המקום - אלא אף במידה ויש סימן רגיל בחבית, בהיות וחלף זמן רב מאז נאבדה, הבעלים לבטח התייאשו ואין אנו מתייחסים לסימן זה, והרי אלו של המוצא. רואים אנו כי סימן אין דין החלטי, ובמקום שאנחנו יודעים בוודאות כי הבעלים התייאשו לסימן אין השפעה, והרי אלו של המוצא, וכאמור - שהסימן אינו אלא סימן שהמאבד התייאש.

ברם, יש ללמוד סוגיה נוספת שם נראה לא כן. הנה בגמרא שם אנו לומדים כי בכלים חדשים ששבעתן עיין, במידה ואבדו לת"ח יכול לקבל את האבידה בטביעות-עין, משום שמניחים אנו שמכיר אבידתו. ובריטב"א הקשה מעתה מדוע כל מוצא חפץ ללא סימן הרי אלו שלו; יבוא הת"ח וידרוש אותו בטביעות-עין. ויישב בב' אופנים: א' - כל מה שת"ח מזהה בטביעות-עין כאשר ראה האדם כשנפל מקבוצת של ת"ח ואז משיבנו לו, לא כן בסתם שהרי אלו שלו. ב' - מדובר ב"שוק של חכמים" ששם קרוב לוודאי שהת"ח הוא זה שנאבד לו ולכן יכול לזהותו ועל המוצא להכריז משום כך.

ולכאורה יש לתמוה תמיהה עצומה על יישוב ראשון: הגם שהמוצא יודע שנפל מת"ח, הרי הת"ח לא יודע שכך והוא מבחינתו מניח שהמוצא לא יודע על כך ולכן מתייאש, ומדוע לא ייקח זאת לעצמו. ולפי דברינו לעיל הלא מחזירים בסימן רק משום שהבעלים לא נואש, בשונה מכאן שלכאורה כן נואש. (ובאמת ברשב"א לא הביא יישוב ראשון זה, וייתכן שמסיבה זו.)

ואחד מידידי שיח" גיסה ליישב שבהיות ורואה למול עיניו הת"ח וכעת לא משמש בכיסו וממילא עדיין לא התייאש, כעת יכול להשיב לבעליו. וייתכן והוא נכון, כי זהו כ"יאוש שלא מדעת" (שאלו ידע היה מתייאש) אולם כעת שאינו יודע לא חלה הייאוש וחייב להכריז ברגע זה. והלא הלכה שאינו יאוש ולכן כן יתחייב להשיב השתא. (ראה לעיל כא, ב' ושם).

ומצאתי ברא"ש שהדגיש כיישוב ב' שרק במקום של ת"ח מכריזים כי הת"ח יכול לקחת האבידה בטביעות-עין, ובחידושי רבי נחום הסביר כעין האמור: ששבמקום שאינו מקום רגיל של ת"ח, גם אם המוצא יודע על כך, סו"ס המאבד הת"ח מניח שלא יימצא אבידתו, וממילא יתייאש ובהיות וכך - הרי אלו של המוצא!

אנשי העשה

סיפור יהודי לשלחן שבת

רב העיר ישב בשעה 3:00 לפנות-בוקר וצלל לנבכייה של מסכת שבת..

הצצה מעצימה לשקידתו המופלאה של גאון ישראל ורבה של ירושלים

בעניין זה של שמירת הצמיחה והרעננות בעת זקנה, אני מביא כאן מה שסיפר הגאון רבי חיים שלמה רוזנטל שליט"א ראב"ד ירושלים:

"כאשר נפטר הגאון העצום רבי אליהו ראם זצ"ל, היה זה במוצאי חג השבועות שחל בליל שבת, אני זכיתי להיות השומר ששמר על גופו הטהור בליל שבת. לאחר כמה זמן, בשעות הראשונות של הלילה, התעוררה שאלה (כנראה בענייני טלטול המת?)

ודודי זצ"ל שלח אותי לבית רבי צבי פסח פראנק שיורה כדת מה לעשות. הוא אמר לי לדפוק בדלת, אך - הוסיף - אם לא תיענה, אות הוא שר' צבי פסח איננו שומע מתוך שקיעותו בתלמודו, ועל כן תפתח בעצמך את הדלת ותיגש לשאול אותו.

ואכן בהגיעי לביתו דפקתי ולא נענית, ומשכך פתחתי את הדלת וראיתי שקוע בלימוד סוגיא בסוף פרק במה מדליקין.

כאשר ראה אותי אמר לי 'גוט שבת חיים שלמה, מה בפוך?' שטחתי את שאלתי, קיבלתי את התשובה, ומיהרתי לשוב למצוותי.

והנה, בשעה שלוש בלילה שוב התעוררה איזה שאלה דחופה, שוב אמר לי דודי זצ"ל:

'גש נא לבית רבי צבי פסח, אמרתי לו 'והלא כבר שלוש בלילה?!' צחק ואמר לי 'רבי צבי פסח לומד עכשיו, תלך תלך...' הגעתי לבית רבי צבי פסח, פתחתי בעצמי את הדלת, וראיתי מחזה שלא ישכח ממני:

רבי צבי פסח עומד כאשר רגלו אחת על הארץ והרגל השניה על הכסא - כנראה בשביל שלא יירדם - הוא אוזח מסכת שבת ומשנן בהתלהבות, הצצתי וראיתי

שהוא אוזח בסוף המסכת... הוא שמע את שאלתי והשיב מה שהשיב ושבתו אל דודי זצ"ל...

סיפרתי לדודי זצ"ל בפליאה שבתחילת הלילה ראיתיו בבמה מדליקין ועתה הוא בסוף שבת, וכי רבי צבי פסח הוא 'מדפדף דפים'!?

השיב לי דודי: דע לך שרבי צבי פסח נוהג לסיים בכל ליל שבת את כל מסכת שבת...!

הרבה שנים היה נוהג רבי צבי פסח ללמוד בכל שבת ארבעים דף ממסכת שבת, אבל לעת זקנותו התחזק כארי לצמוח עוד ועוד והחל לנהוג לגרוס את כל המסכת כל ליל שבת...!!!".

(מתוך הספר 'שמחת שלמה' - בעריכה)

אור חדש בעולם החינוך:

אל הנער הזה-התפללנו!

1701

"בספר דרכי יציר ויצירי אי אבות
אבא טוב יותר קלוב וסובאני
יותר כפי למאוד רבית"
(א. ב. - מודיעין קולית)

מהדורה שניה ומורחבת

דרכו

אוסף דרכים עשיר ומקורית.
מיועדת לילדים וילדות בישראל ובעולם.

בשורה טובה תדשן עצם יו"ל ספר 'דרכו'

אסופה חינוכית עשירה ומקורית, מלווה בלכתיים מחיי היום-יום של כלנו ועוזרת בזיכרונות אישיים.

למעלה מ-50 מאמרים משובחים ויחודיים מקולמוסו הנובע והנוגע ללב של הסופר הצפתי הרב אברהם י. פרידמן על: המועדים מזווית חינוכית, ימי הישיבה, נוער מתמודד ועוד ועוד.

המהדורה מוגבלת! מחיר: 20 ₪ בלבד!
לפרטים ורכישה:
abyisrael@gmail.com | 0504116867

לתשומת-ליבכם! מהדורת הדפוס מצומצמת! ניתן לקבל את הגיליון למייל ללא תמורה

בשליחת דוא"ל לכתובת: abyisrael@gmail.com

הלווה הלכה

אקטואליה מזווית יהודית

טור מיוחד
ל'חודש
הספר!

הרב א. י. פרידמן

הקולמוס הבוכה

רבים הם הסופרים המשובחים היום, לא סופרים בעט, סופרים מעות. כי סופרים אין הרבה היום.

סופרי-אמת הם כמו הרב דוד זריצקי. אנשים שהיה להם הר-געש בפנים והוא התפרץ החוצה.

אנשים שהיו עמוסים ברחשי-לב, ולא היה מקום בלב לשמור את אותם רחשים והם ביקשו לתת להם דרור ולשתף בהם את הציבור שעדיין לא חש בהם.

כי השבת של רבי דוד זריצקי הייתה אחרת. והגמרא שלו הייתה אחרת.

עולם משלו - יהיו שיאמרו טמיר - היה לו.

יש כתיבה ויש כתיבה.

יש כתיבה שהיא שיחה. אני יכול לדבר איתך ואני יכול לכתוב לך את מה שאני רוצה לדבר.

זו לא כתיבה. זו שיחה.

כתיבה - היא יצירה. היא אומנות.

ככה זה כשהלב שלך מקבל ביטוי ופורץ החוצה. שאתה מקיים "אנא נפשי כתבית יהיית".

כתיבה היא אמצעי-הבעה. אמצעי-ביטוי. אחרת, זה משהו אחר. שטחי יותר. משהו שהוא כגוף בלי נשמה.

עט 0.4 בלבד.

רבים הם הסופרים דהיום. לשמחתנו, התקיים בנו "עשות ספרים עד אין-קץ", ובעיקר בשטח התלמודי.

אולם מעטים הם הסופרים שלא כותבים "על" אלא: "עם". שלא כותבים על אנשים אלא עם אנשים. שבכלל נותנים ללב

שלהם לכתוב והעט אינו אלא שליח.

מעטים הם הסופרים הכותבים "מבפנים"; לא "מבחוץ". כמותנו, אנשי ה"בחוץ" שמסתכלים על העולם שבפנים. כתיירים.

מקולמוסם של סופרי-הנשמה, והנשמה-יתירה כמו הרב דוד זריצקי או הרב יעקב ב. פרידמן, לא נשמע מעולם קול של כתיבה. אלא קול של ניגון. קול של לב. לפעמים הניגון הוא של כאב. לעיתים ניגון של השתוקקות והתרפקות. ופעמים שהוא ניגון של בכי. כמו המגוון העצום של הניגונים שאתם שומעים בחיי היום-יום. לחיים - צלילים רבים.

והניגון הזה הוא ניגון היוצא מלב-ליבם של החיים אל לב-ליבו שלי ושל כולנו.

בוודאי שאינו צריך לדידי ולדכוותי, אבל הרב יעקב ב. פרידמן, דודי-מעודדי, הוא אחד מגדולי הסופרים דהיום, אם לא הגדול שבהם.

בזכות מה?

הרשו לי להביע את דעתי העניינה: דווקא בגלל שלטעמי איננו "זריצקי" במובנו הפשוטני. בגלל שהוא: "הרב יעקב ב. פרידמן".

הרב דוד זריצקי נתן לליבו ההומה דרור. גם הרב יעקב ב. פרידמן.

חיקוי זו לא המטרה. הוא לא "כמו". הם שניים - לגמרי שניים - אבל שהם אחד.

קיים זה מה שכתוב בזה: הרב זריצקי תמיד דיבר על הקולמוס כ"ניגון", וצייר בקולמוסו העשיר את הדמעות של האילנות; הרב יעקב ב. פרידמן מסביר למה הן דומעות.

בתיאוריו מלאי-ברק והחיוניות ושובי-הלב, הוא יודע להמיס אותו, את הלב. הוא יודע להכניס את הקורא לתמונה ציורית. זה הרבה יותר מסתם עט.

ככה זה כשאתה מגיע עמוק-עמוק "מבפנים".

שאתה לא תייר ליד החיים; אלא חווה אותם. שאתה לא כותב על הנער הנושר; אלא מיטלטל איתו בעולמו ובוכה יחד איתו על עולם שחרב (ואולי ישוב להיות כפי שהיה).

הגאון רבי משה-שמואל שפירא זצ"ל

השיבני שבת מלכתא

שיר ערגה לשבת-קדשנו מכתבי ראש
שיבת באר יעקב זצ"ל << נדיר

זכרתי חסדך נעוריי בת שבע ברוכת-הימים

עם בואך לשלום מגנזי מרומים אוהלי לפקוד

ולמה זה עתה לעת פקדי השלחתיני בלי להתעלף איתי באהבים עוד

עוד לפני הגיעך כבודת המלכה עצמו של יום

בתוספת קדושה אספרויה דידך קיבלתי פניך

אם לא בסדינים מצויצים כרבי יהודה בר אילעאי

אז נער בראוי לו בנועם מגדייך

מגדייך אז מה אהבתי מדבש ונופת צוף נעימה

ואם כיד אמה כל זאת עשית ידוע ידעתי כי התבלין שבת שמה

ובשובנו מתפילה בלווית מלאכייך, נשמנו רוח קדשך מרחפת בנעימה

עת אבוא בדברי קידוש, ספרי מה היום מימים-ימימה

כיבדנוך במיני מטעמים ורב מנות

בנעים זמירה כי בא אורך

אף כפות-הכסף שהועמו ירושת אבות, שבו לברקן מזהרך

גם בצאתך כי פנה יום לא נעצבתי. ומדוע?

שחלף מלווה מלכה לווייתני את עד חצי השבוע

האין זאת כי אם חוויית נער חלילה ולמה זה עתה הסתרת אור פנייך

ליבי לך שבת מלכתא, השיבני ואשובה אלייך.

(נכתב בחודש חשוון תש"ו. מתוך הספר: 'השמש לאור עולם' - עמוד קצ"ז)